ПРАКТИКУМ

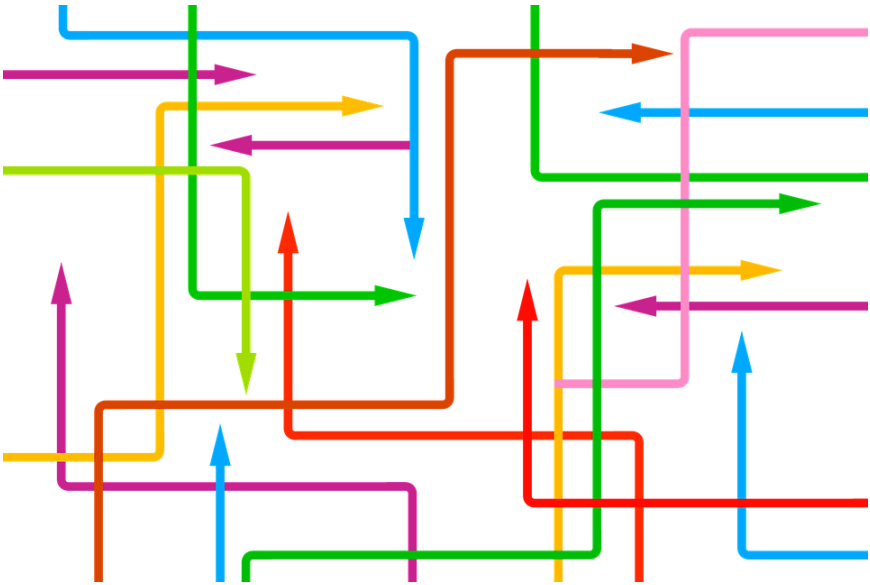

Скъпи колеги,

В ръцете Ви е четвъртата книжка. В нея ще намерите информация как концепцията за ключовите компетентности се прилага в някои държави членки.

Когато сте се подготвяли за учители в университета, не сте учили Методика на прилагането на компетентности в процеса на обучението и възпитанието, а Методика на обучението по съответните предмети, които преподавате. Това е едно от основните затруднения, които изпитват учителите – да трансформират методиката си на работа от фокусирана върху предмета към ориентирана спрямо ключовите компетентности.

Водени от желанието да сме полезни, предлагаме някои идеи и за директорите.

Дори да Ви е трудно в началото на тази трансформация, опитайте се и ще откриете колко много идеи ще се появят и ще провокират Вашето творчество.

КАК ГО ПРАВЯТ ДРУГИТЕ?

ЮНЕСКО

В доклада на ЮНЕСКО „Образованието – скритото съкровище“ се определят четири глобални образователни компетентности, които ще определят развитието на образованието през 21. век:

- да се научим да познаваме;

-да правим;

-да живеем;

- да живеем съвместно[1] .

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)

Проектът DeSeCo (https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/definitionandselectionofcompetenciesdeseco.htm) на ОИСР играе важна роля в процеса на разгръщането на компетентностния подход в образованието.

Според Проекта всяка личност се нуждае от набор от компетентности, за да може да се справи с комплексните предизвикателства на съвременния свят. Ключовите компетентности не се свързват само с желани личностни качества и познавателни умения, а са „подбрани целенасочено с оглед на психо-социалните предпоставки за успешен личен живот и за добре функциониращо общество“[2] .

[1] Delors, J. (1996) Learning: The Treasure Within, Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-First Century, UNESCO publishing, Paris.

[2] OECD (2014) Definition and Selection of Competencies (DeSeCo)

Лисабонската стратегия от 2000 г.

Европейският съвет приема в Лисабон през март 2000 г. стратегия за развитие на Европейския съюз, която очертава нова роля в света за разширения Европейски съюз през 21. век. ЕС има нова стратегическа цел: „за да подобри качеството на живота на своите граждани и околната среда до 2010 г., Европейският съюз трябва да се превърне в най-конкурентоспособната и динамична икономика на знанието в света, способна на устойчив икономически растеж, с повече и по-добри работни места и по-добра социална интеграция”.[3]

Това трябва да е икономика, която да има постоянен потенциал за икономически растеж и за създаване на повече и по-добри работни места за своите граждани. По времето когато е изработена Лисабонската стратегия, силната европейска икономика, инициираща откриването на нови работни места, без да подценява социалните и екологичните фактори, си поставя за цел да гарантира постоянен ръст и устойчиво развитие, както и социална справедливост.

Едни от основните цели в Стратегията са насочени към развитие на образованието. Към тях се отнасят: **изграждане на основни умения и компетентности в образованието**, използване на ИКТ в обучението, езиково обучение, гражданско образование и др.

[3] The EU's Lisbon Strategy : Evaluating Success, Understanding Failure. Edited by P. Copeland

В тази програма, разработена съвместно от Оксфордския и от Кембриджския университет, е предложен набор от квалификационни характеристики (ключови компетенции) за училищата, колежите. Той включва шест групи умения:

1. За комуникация (за водене на дискусии, за илюстрация на устната реч, за подбор на необходимата информация).

2. За операции с числа (за интерпретация на числова информация, за извършване на изчисления и на презентации за използване на таблици при представяне на резултатите).

3. За информационни технологии (за използване на компютъра за търсене на необходимата информация или за реализация на проекти).

4. За работа с хора (как да се работи съвместно с другите при планиране и при осъществяване на дейности, насочени към постигане на общи цели).

5. За усъвършенстване на способностите за обучение и за повишаване на резултативността (имат отношение към развитието на кариерата и способностите за по-успешно изпълнение на задачите).

6. За разрешаване на проблеми (необходими при възникването на проблеми, за използване на различни методи за търсене на решения)[4].

[4] Oxford Cambridge and RSA Examinations – OCR. https://en.wikipedia.org/wiki/Oxford,_Cambridge_and_RSA_Examinations

Европейската мрежа за политика в областта на прилагане на ключовите компетентности (KeyCoNet)

Мрежата е създадена да анализира новите инициативи за развитието на ключовите компетентности в европейското образование (http://keyconet.eun.org). В нея са регистрирани над 100 образователни институции от цяла Европа. В електронната платформа се дискутират различни проблеми, свързани с прилагането на ключовите компетентности в съвременното училище. Един от тях произтича от необходимостта от по-стратегически подход при прилагането на подхода на ключовите компетентности в училище. Друго предизвикателство е свързано с усилията за засилване на значимостта на универсалните компетенции (компютърни умения, граждански компетенции и предприемачество) в сравнение с традиционните умения, придобивани чрез изучаване на учебните предмети. Трети дискутиран съществен проблем е намаляването на процента ученици с ниска успеваемост по основните предмети (майчин език, математика и естествени науки) и насочването на повече млади хора към висше образование и кариера в областта на математиката, науката и технологиите.

Заедно с това в KeyCoNet се акцентира върху представянето на добри училищни практики по отношение на ключовите компетентности. Положителният опит е споделен както от образователни институции от различни държави, така и по отделни ключови компетентности, развивани междупредметно в рамките на учебни предмети и чрез различни други училищни дейности.

АВСТРИЯ

В Австрийската образователна система компетентностният модел е въведен в общообразователното училище. Компетентностите са разделени в три големи групи:

- Компетентности в определени сфери – език и комуникация, творчество и дизайн, човек и общество, здраве и движение, природа и техника.
- Социална компетентност – овладяване на динамични умения, за да се справят в нестандартни ситуации, способност да се работи екипно и да се решават конфликти.
- Компетентност, насочена към самореализация – личностна компетентност, знание за силни и слаби страни на личността.

„*Овладяването на ключовите компетентности осигурява успешна реализация в три сфери – професионална дейност, личен живот и участие в обществения живот*.“[5]

През есента на 2011 г. Центърът за гражданско образование публикува книжка за оценяването на способност и за готовност на младите хора да намират независими решения на проблемите, на техните умения за взимане на решения. Публикацията предоставя „практически уроци и диагностични упражнения, които помагат на учителите да установят способностите на учениците в описаните области“.[6]

[5] Das Konzept der Schlüsselkompetenzen und deren Umsetzung im österreichischen Sekundarbereich. – ZSE, Zentrum fur schulentwicklung A. bteilung II: Evaluatiotlu nd schulforschung. 2002.

[6] Развитие на Ключовите компетенции в училищата в Европа: Предизвикателства и възможности пред образователните политики. ЕС, Изпълнителна агенция за образование, аудиовизия и култура, 2012 г.

ПОЛША

В Полша на базата на Стратегия за развитие на образованието в периода 2007 – 2013 г. се осъществяват промени в учебното съдържание, с които се дава повече тежест на развитието на ключовите компетентности като фактор за подобряване на перспективите за професионална реализация пред младите хора. В резултат на тези промени през 2008 г. е въведен нов подход, при който учебното съдържание е организирано на базата на ключовите компетентности „умения за учене, комуникиране, математическо мислене“.[7]

ИСПАНИЯ

В Испания терминът *основни компетентности* е въведен в нормативна база, определяща образованието в страната, като учебното съдържание в учебния план се определя като „набор от цели, основни компетентности, съдържание, педагогически методи и критерии за оценка.“ [8] Образователният закон, определящ основите на учебното съдържание за задължителното образование, дефинира осем основни умения и описва как всяка област или учебен предмет допринасят за развитието им.

[7] Развитие на Ключовите компетенции в училищата в Европа: Предизвикателства и възможности пред образователните политики. ЕС, Изпълнителна агенция за образование, аудиовизия и култура, 2012 г.
[8] Отново там

ЛИТВА

Развитието на уменията по четене, математика, естествени науки, чужди езици, гражданско образование и предприемачество е залегнало в Националната стратегия за образование за периода 2003 – 2012 г. Сред заложените цели, свързани с ключовите компетентности, е „намаляване наполовина на 15-годишните ученици, които не успяват да постигнат минималните нива по PISA.“

Обучението е реорганизирано на базата на седем ключови компетентности: умения за учене, комуникиране, познания, инициативност и креативност, социални, личностни и културни компетенции.

НОРВЕГИЯ

Планът за действие „Предприемачеството в образованието, обучението в периода 2009 – 2014 г.” има за цел да разшири обхвата на обучението в сферата на предприемачеството на всички нива.[9] За да развиват универсални умения на учениците, учителите следва да разработват интегрирани образователни дейности, които да позволят на обучаемите да напредват към постигане на целевите резултати в две и повече компетентности едновременно. Например „учителите по математика могат да подобрят уменията на учениците по четене, като наблягат на специфичните езикови модели, които са от съществено значение за разбирането на математическия текст“.[10]

[9] Развитие на Ключовите компетенции в училищата в Европа: Предизвикателства и възможности пред образователните политики. ЕС, Изпълнителна агенция за образование, аудиовизия и култура, 2012 г.

[10] Shanahan, T., Shanahan C., 2008. Teaching Disciplinary Literacy to Adolescents: Rethinking Content-area Literacy. Harvard Educational Review, 78(1)

ДА ОПИТАМЕ ЗАЕДНО

Информацията за компетентностния подход може да бъде реализирана в ежедневната педагогическа практика в образователните институции, където работите. Ето някои **практически възможности за педагогическите специалисти**:

- планират се междупредметни връзки по определена тема;
- осъществяват се различни форми и гъвкави модели на комуникация с колеги и родители, общности и социални партньори;
- обсъждат се и се въвеждат интердисциплинарни подходи за работа на всички педагогически специалисти с колеги по глобална тема с междупредметни връзки;
- стимулират се роли на педагогическите специалисти като консултанти и фасилитатори;
- оценяват се постиженията на децата/учениците според степента на участие в образователните дейности;
- мотивира се интересът към ученето на децата/учениците чрез прагматични модели.

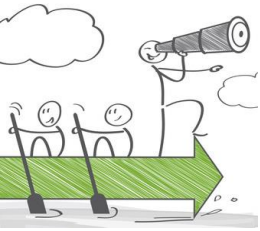

Няколко провокации към творческото Ви мислене:

- ✓ *Как избирате темата, по която ще реализирате междупредметни връзки?*
- ✓ *Ако сте учител по биология и/или химия кои теми от учебното съдържание ще предложите на колегите си за осъществяване на междупредметни връзки?*
- ✓ *Ако сте учител по математика, как ще мотивирате учениците да намерят практическо приложение на определени теми, например теми, свързани с изучаване на тригонометрия или алгебра?*
- ✓ *Ако сте учител по физическо възпитание и спорт, как мотивирате ученика със СОП и неговите родители да не го освобождават от часовете?*
- ✓ *Ако сте учител по български език и литература как ще оцените постиженията на ученици с друг майчин език спрямо участието им в образователните дейности?*
- ✓ *Ако сте учител в детска градина, как ще включите родителите или представители на семейната общност в планираните дейности за деня?*
- ✓ *Ако сте учител в детска градина, как ще използвате различните подходи (напр. Утринната приказка или Утринната среща и др.) за реализиране на междупредметните връзки?*

Информацията за компетентностния подход може да бъде реализирана в ежедневната педагогическа практика в образователните институции, където работите. Ето **някои практически възможности**:

- подкрепят се учителите при планиране на междупредметни връзки по глобални теми още от началото на учебната година, учебния срок;
- мотивират се педагогическите специалисти да реализират нов дизайн на образователната среда за да стане още по-подкрепяща;
- създават се условия за провеждане на образователните политики в рамките на компетентностния подход в училището;
- създават се правила и/или механизъм за стимулиране на иновациите в образователната дейност на педагогически специалисти, учениците и родителите.

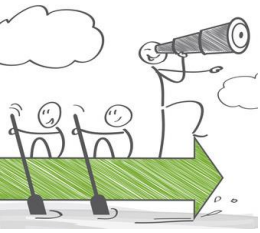

***Няколко провокации към творческото Ви мислене**:*

- ✓ *Какви условия и/или правила са създадени, за да се стимулира интересът на децата/учениците за активно участие в живота на образователната институция?*
- ✓ *Какви алтернативни форми на оценяване на напредъка и постиженията на децата/учениците са приети и одобрени на педагогически съвет или какви права са делегирани на педагогическите специалисти за оценяване с алтернативни форми?*
- ✓ *Как педагогическите специалисти, ученици и родители са ангажирани за изграждане на позитивно обществено мнение за образователната институция и нейния имидж?*

Практически възможности

Помислете:

- Знанията, които преподавате, с коя от ключовите компетентности може да асоциирате? Как дефиницията на ключовата компетентност и съдържанието на знанията, уменията и отношенията могат да Ви ориентират при определяне на задачите, които ще реализирате в рамките на ситуацията/урока или в друга форма на обучение?
- Какви са пресечните точки на това, което преподавате, с други учебни предмети? Как знания по различни учебни предмети се „срещат" чрез съответната компетентност?
- Как може да използвате вече изученото по друго образователно направление/учебен предмет, за да повишите мотивацията за учене на децата/учениците?
- Как бихте могли да подчертаете значимостта и практическата полезност на всяко едно овладяно знание, независимо от образователното направление/учебния предмет, за цялостната подготовка на децата/учениците?
- Как може да развиете ключови компетентности в предстоящи учебни часове, използвайки натрупани знания, умения и отношения в извънкласни и извънучилищни дейности?
- Как може да доразвиете формирани компетентности в дейности с партньори на образователната институция – от сферата на науката, изкуството, спорта, бизнеса и социалните партньори?

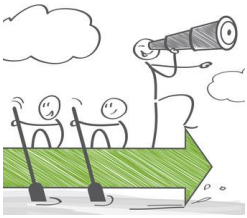

Провокации към творческото Ви педагогическо мислене:

- Ако преподавате математика, как може да развиете езиковите компетентности на учениците си чрез учебното съдържание и дейностите в урока (български език, майчин език (когато е различен от българския), чужд език)?
- Ако преподавате български или друг език, как може да развиете математическите компетентности на учениците си чрез учебното съдържание и дейностите в ситуациите/урока. А гражданските компетентности?
- Ако преподавате човекът и природата, биология и здравно образование, химия и опазване на околната среда и физика и астрономия, как може да развиете отношения в контекста на компетентността в областта на точните науки?
- Ако преподавате изкуства, как може да развиете чрез учебното съдържание и дейностите в ситуацията/урока езикова или социална компетентност?
- Независимо от това какъв учебен предмет преподавате, как може да развивате предприемаческа компетентност чрез учебното съдържание и дейностите в ситуацията/урока. А дигиталната компетентност?
- Как може да развивате компетентностите от Европейската референтна рамка при работа с деца/ученици с различни възможности и способности?
- При адаптиране на учебно съдържание за деца/ученици със СОП, как развивате компетентностите от Европейската референтна рамка?

Практически възможности:

- Прочитът на описанията на компетентностите показва, че те са свързани с формиране на умения за планиране и организиране на дейности, както и за рефлексия върху извършеното. Такъв тип педагогически дейности могат да се реализират в процеса на обучение по всички образователни направления/учебни предмети, в часа на класа, в различни форми на извънкласни и извънучилищни дейности и при взаимодействия със заинтересовани общности.
- Отделни компетентности могат да бъдат интегрирани във форми и методи като групова и/или екипна работа, работа по проект и други – напр. планиране и управление, работа с други хора и др.
- В рамките на педагогическите взаимодействия, в зависимост от поставените учебни и игрови задачи, може да се прилага *учене чрез опит*, *мобилизиране на ресурси*, *мобилизиране на другите*.
- В часа на класа може да се работи върху развитието на компетентности, поотделно или няколко заедно, по теми, свързани с училищното и професионалното ориентиране, кариерното развитие, инициативи на училищно и местно ниво, развитие на финансова и икономическа грамотност и др.
- Предприемаческата компетентност е свързана с реализиране на задачи на гражданското образование, особено по отношение стимулиране на дейността за активно *гражданско участие и предприемане на обществени инициативи*.
- Автентични условия за развитие на предприемаческата компетентност има в рамките на професионалното образование, но не само там. Стимулирането на учениците за участие в доброволчески дейности, в т.ч. като инициатори и организатори всъщност е и развитие на социално предприемачество.

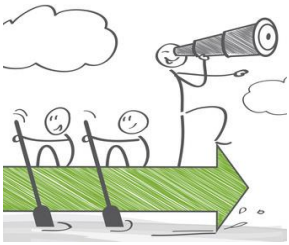

Провокации към творческото Ви педагогическо мислене:

- Ако сте учител по изкуства, как може да се прилага *мотивация и упоритост*, *мобилизиране на ресурси* в ситуацията/урока?
- Ако преподавате математика, как ще работите за повишаване на *мотивацията и упоритостта, финансовата и икономическата грамотност*?
- Ако сте физик, химик или биолог, как ще стимулирате развитието на компетентността *етично и устойчиво мислене* чрез учебно съдържание по учебни предмети, които преподавате?
- Ако сте учител по физическо възпитание и спорт, какви дейности бихте планирали с оглед *виждането на възможности*, *мотивацията и упоритостта*, *работата с други хора*?
- Ако сте класен ръководител, какви теми бихте предложили на учениците за обсъждане в контекста на ключовите компетентности?
- Ако сте ресурсен учител, какви дейности бихте включили в работата с деца и ученици със СОП за *ученето им чрез опит, справянето им с несигурност, двусмислие и риск, работата им с други хора?*

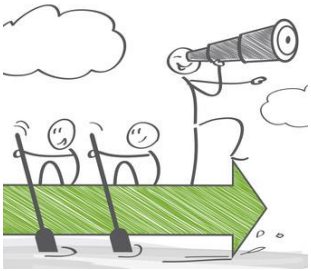

Идеите, заложени в тази референтна рамка, са тясно свързани с Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование. Реализирането на дейности по Наредбата може да развие една или няколко от компетентностите за демократична култура.

Повече за компетентностите за демократична култура може да прочетете на следните адреси:

- *Competences for Democratic Culture. Glossaryofkeyterms (2016) Council of Europe. - https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ce230*
- Competences for Democratic Culture. Living together as equals in culturally diverse democratic societies. Executive summary (2016) Council of Europe. - *https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ccc0c;*
- https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture

Провокации към творческото Ви мислене:

- Ако сте преподавател по български, чужд или майчин език, как бихте развивали чрез учебното съдържание, което преподавате, компетентностите Ценене на културното разнообразие, Откритост към културна другост и към други вярвания, светогледи и практики, Знание и критическо разбиране на езика и комуникацията, Уважение?
- Ако сте класен ръководител, какви теми за дискусия бихте обсъдили с учениците с цел развитие на компетентностите Отговорност, Само-ефективност, Автономни умения за учене?
- Ако сте класен ръководител как бихте развивали у своите ученици компетентностите Умения за сътрудничество и Умения за решаване на проблеми?
- Ако сте историк или географ, какви дейности бихте организирали в часовете с учениците за развитие на компетентността Знание и критическо разбиране за света: политика, право, права на човека, култура, религии, история, медии, икономика, околна среда, устойчивост?

Практически възможности:

- *Дигитални компетентности не се формират само в рамките на учебни предмети като информатика или информационни технологии. Всеки един учебен предмет има потенциал за формиране и развитие на една или няколко дигитални компетентности – или като основна цел на урочната дейност, или като съпътстваща задача, свързана с прилагане на интерактивни методи, осъществяване на възпитателна работа и др.*
- *Часът на класа е време, което също съдържа потенциал за развитие на дигитални компетентности, особено такива, които са свързани с междуличностното общуване чрез дигиталните технологии.*

Повече за рамката за дигиталните компетентности за гражданите може да прочетете на следния адрес:

https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-20-digital-competence-framework-citizens-update-phase-1-conceptual-reference-model

Провокации към творческото Ви мислене:

- Ако сте класен ръководител, какви теми бихте предложили на учениците за обсъждане в контекста на *защитата на здравето и благосъстоянието, защитата на личните данни и поверителност*?
- Ако сте класен ръководител, какви теми бихте предложили на учениците за обсъждане в контекста на *взаимодействието чрез цифрови технологии, споделянето чрез цифрови технологии, нетикета*?
- Независимо какъв учебен предмет/учебни предмети преподавате, как бихте реализирали дискусия при подготовка за осъществяване на групова работа, проектна дейност, презентиране, реферирane на текстове и др. с цел *разработване на дигитално съдържание, интегриране и преработване на дигитално съдържание, авторско право и лицензи*?

Практически възможности за развитие на дигитално-медийна грамотност (ДМГ):

За обогатяване на образователната среда:

- ✓ Осъвременяване на наличните дигитални устройства и интернет свързаност в класните стаи
- ✓ Поетапно осигуряване в училищата на дигитални устройства за самостоятелна работа и/или на индивидуални дигитални устройства в т.ч. и за учениците с обучителни трудности
- ✓ Осигуряване на дигитални ресурси – видеофилми, образователни игри; електронни варианти на учебници и др.
- ✓ Превръщане на училищната библиотека в място за дигитално четене и комуникация, активно използване на компютърните кабинети
- ✓ Адаптиране на платформи за защита на учениците от опасностите в интернет

За придобиване на ДМГ:

- ✓ Подкрепа на екипната работа между учителите за определяне на междупредметни връзки, свързани с реализиране на целите на ДМГ
- ✓ Разработване и обмен на училищни учебни програми и осигуряване на часове по учебен план или извън него за обучение по дигитално гражданство
- ✓ Мотивация на учениците за творчество чрез позитивно онлайн сътрудничество
- ✓ Прилагане на специализирани програми за критичната възрастова група (12 – 14 г.), при която е налице риск при използване на интернет при занижен контрол от страна на родителите

За разработване на дигитално-медийно съдържание:

- ✓ Методическо подпомагане на учителите за интегриране на целите на ДМГ в обучението по различните предмети и в различните класове
- ✓ Създаване и поддържане на електронна платформа за обмен на разработени уроци и медийно съдържание
- ✓ Популяризиране на иновативни практики в областта на ДМГ
- ✓ Насърчаване на квалификационни програми, свързани с развитието на ДМГ, вкл. и чрез включване в Информационен регистър на одобрените програми за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти

За развитие на ефективни партньорства:

- ✓ Ефективна комуникация с родителите за необходимостта и начините за развиване на ДМГ
- ✓ Осигуряване на лектории за родители
- ✓ Изготвяне на Наръчник за родители
- ✓ Организиране на седмица на добрите практики и др.
- ✓ Подкрепа на инициативи, провеждани от неправителствени организации и свързани с ДМГ – напр. Седмица на дигиталната компетентност, Национален ден за безопасен интернет, състезания и конкурси
- ✓ Координация между институциите и организациите при реализиране на целите на дигитално-медийното образование в региона

За популяризиране на ДМГ:

- ✓ Продължителни информационни кампании на училищно равнище за преодоляване на рискове от онлайн общуване
- ✓ Използване на информационни материали за привличане на родителите към развитието на ДМГ сред учениците

Практически възможности:

Съвременният учител има нелеката задача да определи подходите си съобразно потребностите на конкретния ученик, да стимулира у него познавателна мотивация, да го подкрепя в усилията му да си изгради адекватни модели на поведение спрямо връстници и възрастни, да подпомага успешната социализация и личностно развитие. При това без значение дали провежда час от учебния план или извън него.

Сериозен, но все още неизползван докрай в тази посока е потенциалът на **целодневната организация на учебния ден (ЦОУД)**. За да не бъдат самоцел и за да не са лишени от смисъл, часовете по време на ЦОУД трябва ефективно да се интегрират рационално да се използват в процеса на преподаването и ученето, така че училището да бъде привлекателно за учениците, те с желание да участват в обучението и да овладеят нужните компетентности. Това е невъзможно без прилагането на иновативни методи на преподаване, напр. симулационни игри (учене чрез съпреживяване), проектноориентирано обучение, дискусии, ролеви игри, мозъчна атака (решаване на казуси чрез работа по групи и откриване на нетрадиционни решения), метод на асоциациите („придвижване“ по учебното съдържание въз основа на термините), кооперативно учене, учене, базирано на проблем, „инсърт“ (система за ефективно четене и мислене чрез отбелязване), невъзможно без използване на електронни тестове, интерактивни презентации, дидактични игри, които спомагат за адаптиране на обучението към ученика.

Прилагането на нови методи и използването на съвременни средства разчупва познатата класно-урочна система, прави ученето интересно и достъпно, а учениците – активни и отговорни към процеса на собственото си обучение. Така постепенно „традиционното обучение“, при което учителите говорят, учениците слушат, водят си бележки, решават тестове, получават оценки и в крайна сметка всичко се свежда до запаметяване, отстъпва пред активното учене, при което учениците сами откриват отговорите на въпросите, подхождат творчески, а не структурирано, впрягат в процеса интуицията, емоциите си и излизат от класната стая не просто със знания, а с разбиране и с придобити ключови компетентности.

Учителите от ЦОУД:

✓ работят съвместно с учителите по учебни предмети за обмен на информация за изучаваното учебно съдържание, определят съдържанието на самоподготовката и набелязват конкретни задачи за всеки ученик и прилагат еднакви изисквания по съответните учебни предмети;

✓ подпомагат изявите на учениците;

✓ подпомагат учениците да преодоляват затруднения и пропуски в обучението;

✓ осъществяват активна комуникация с родителите за индивидуалното развитие и за напредъка на децата им.

Самоподготовката е насочена не към повторение на преподаденото в час, а към създаване на условия за формиране на умения и увереност за самостоятелна работа. За целта трябва да се спазват някои основни правила:

✓ да не се избързва с помощта;

✓ да се помага само колкото е нужно, за да се насочи ученикът към по-нататъшна самостоятелна работа;

✓ помощта да стимулира активността и да е съобразена с индивидуални качества и потребности на ученика.

Работата в часовете по самоподготовка се подпомага от **консултации** с учители по учебните предмети. Ефективността на консултациите е свързана с:

✓ установяване на входното, междинното и изходното равнище на всеки ученик и мониторинг на напредъка му;

✓ провеждане на анкета с учениците и анкета с родителите им за ползата от ЦОУД;

✓ непрекъснат диалог с останалите учители на ученика.

Заниманията по интереси са ресурс, който с богатството от дейности създава условия за приобщаване на ученици с различни обучителни възможности и културни нагласи към образователния процес и училищния живот, провокира интереса у тях да търсят и да посещават тези дейности, като по този начин ги мотивира да посещават редовно и учебните часове и да се стремят към напредък.